In zaak 75/81,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Belgische Hof van Cassatie (Tweede kamer), in het aldaar aanhangig geding tussen

JOSEPH HENRI THOMAS BLESGEN, hotelhouder, wonende te Bevercé, rue Mont 1, beklaagde, bijgestaan door J. Materne, advocaat te Luik, verzoeker tot cassatie van een op 4 november 1980 door het Hof van Beroep te Luik (Correctionele kamer) gewezen arrest,

en

BELGISCHE STAAT, in de persoon van de minister van Financiën, wiens kantoren gevestigd zijn te Brussel, Wetstraat 14, ten verzoeke van de directeur van het Bestuur voor Douane en Accijnzen van de provincies Luik en Luxemburg, waarvan de kantoren gevestigd zijn te Luik, rue Louvrex 43, vervolgende instantie, vertegenwoordigd door A. De Bruyn, advocaat bij het Hof van Cassatie,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van de artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag, met betrekking tot de Belgische wet die het voorhanden hebben en het verbruik van sterke dranken waarvan het alcoholgehalte hoger is dan 22° verbiedt in alle voor het publiek toegankelijke plaatsen en in de belendende woningen,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: J. Mertens de Wilmars, president, G. Bosco, A. Touffait, O. Due, kamerpresidenten, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, T. Koopmans, U. Everling, A. Chloros en F. Grévisse, rechters,

advocaat-generaal: G. Reischl
griffier: P. Heim

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG ingediende opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

De correctionele rechtbank van Verviers heeft Blesgen veroordeeld wegens overtreding van de artikelen 1, 2 en 14 van de wet van 29 augustus 1919 (de wet-Vandervelde) „op het regiem van den alcohol", omdat hij, als slijter van ter plaatse te verbruiken dranken, bij herhaling in zijn inrichting sterke dranken, waarvan het alcoholgehalte hoger is dan 22° bij een temperatuur van 15° C, voorhanden had en tapte.

Het Hof van Beroep te Luik (correctionele kamer) bevestigde dit vonnis bij arrest van 4 november 1980. Hiertegen ging Blesgen in cassatie met een beroep op de artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag.

Van oordeel dat de uitlegging van deze artikelen door het Hof van Justitie noodzakelijk was, hield det Hof van Cassatie bij arrest van 18 maart 1981 de uitspraak aan en legde aan het Hof van Justitie de volgende vragen voor:

„1. Moet het begrip ‚maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen' bedoeld in artikel 30 EEG-Verdrag, aldus worden uitgelegd, dat onder het in bedoeld artikel voorziene verbod ook vallen:

a) wettelijke maatregelen waarbij verbruik, verkoop en aanbieding, zelfs ten kosteloze titel, van sterke dranken (dit wil zeggen dranken waarvan het alcoholgehalte gemeten bij een temperatuur van 15° C meer dan 22° bedraagt) wordt verboden in alle voor het publiek toegankelijke plaatsen, namelijk in drankslijterijen, hotels, spijshuizen, vermaakplaatsen, magazijnen, kramen, schepen, treinen, trams, statiën, werkhuizen of werkplaatsen, alsmede op de openbare weg, ook wanneer dit verbod zonder onderscheid van toepassing is op nationale en op ingevoerde produkten en niet strekt tot bescherming van de nationale produktie?

b) wettelijke maatregelen waarbij het slijters van ter plaatse te verbruiken dranken wordt verboden enige hoeveelheid sterke drank (in de eerder aangegeven zin) voorhanden te hebben in de lokalen waarin de verbruikers worden toegelaten, noch in de overige gedeelten der inrichting of zelfs in de belendende woning, ook wanneer dit verbod zonder onderscheid van toepassing is op na-

tionale en op ingevoerde produkten en niet strekt tot bescherming van de nationale produktie?

2. (Gesteld voor het geval het begrip ‚maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen' bedoeld in artikel 30 EEG-Verdrag, aldus moet worden uitgelegd, dat wettelijke maatregelen als beschreven in de eerste vraag sub a en b, onder het desbetreffende verbod vallen): Moet het begrip ‚maatregelen gerechtvaardigd uit hoofde van de bescherming van de gezondheid en het leven van personen' bedoeld in artikel 36 EEG-Verdrag, aldus worden uitgelegd, dat maatregelen als beschreven in de eerste vraag, sub a en b, kunnen of moeten worden geacht te zijn gerechtvaardigd op de eerder in het dictum van het onderhavige arrest genoemde gronden?"

De verwijzingsbeschikking is op 7 april 1981 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend, op 17 juni 1981 door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door F. Lamoureux en P. Oliver, als gemachtigden, op 22 juni 1981 door Blesgen, verzoeker tot cassatie in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door J. Materne, advocaat te Luik, op 22 juni 1981 door de Belgische regering, vertegenwoordigd door de minister van Buitenlandse zaken, op 6 juli 1981 door de Franse regering en op 7 juli 1981 door de regering van het Verenigd Koninkrijk, vertegenwoordigd door W. H. Godwin, als gemachtigde.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. Wel werd de Commissie verzocht, schriftelijk inlichtingen te verstrekken over de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen die in de andere Lid-Staten de verkoop van sterke dranken in voor het publiek toegankelijke plaatsen beperken. Aan dit verzoek werd binnen de gestelde termijn gevolg gegeven.

II — Schriftelijke opmerkingen ingediend krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG

1. De Commissie van de Europese Gemeenschappen gaat eerst in op de feiten die tot het hoofdgeding hebben geleid, de achtergrond van de verwijzingsbeschikking en de in België terzake toepasselijke wetgeving, waarna zij ten aanzien van het recht in hoofdzaak de volgende opmerkingen maakt:

De eerste vraag aan het Hof betreft het verkoopverbod. De Commissie wijst erop dat volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie — met name het arrest van 26 juni 1980 (zaak 788/79, Gilli, Jurispr. 1980, blz. 2071) en het arrest van 29 februari 1981 (zaak 130/80, Kelderman, Jurispr. 1981, blz. 527) — het begrip „maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen" van artikel 30 EEG-Verdrag aldus is te verstaan, dat daaronder valt het door een Lid-Staat uitgevaardigde verbod op de invoer en het in de handel brengen van bepaalde groepen — nationale dan wel ingevoerde — produkten, wanneer het gaat om produkten die in een andere Lid-Staat rechtmatig in de handel zijn gebracht. De Commissie meent dat het betwiste verbod op de verkoop van bepaalde sterke dranken in alle voor het

publiek toegankelijke plaatsen gelijkenis vertoont met de maatregelen die het Hof in de voornoemde arresten als maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen heeft aangemerkt. Hoewel volgens de Commissie niet elke verkooopregeling ipso facto, zij het potentieel, de invoer belemmert, stelt zij dat in dit geval de verhandelingsregeling onbetwistbaar al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel de intracommunautaire handel belemmert. Het verbod op de verkoop van sterke dranken in voor het publiek toegankelijke plaatsen van artikel 1, lid 1, van de wet van 1919 treft de uit andere Lid-Staten ingevoerde sterke dranken en komt derhalve neer op een maatregel van gelijke werking in de zin van artikel 30.

Hetzelfde geldt, volgens de Commissie, voor het verbod op het kosteloos aanbieden van sterke dranken in voor het publiek toegankelijke plaatsen. Dat het daarbij niet gaat om een handelsverrichting is irrelevant, want dit verbod heeft een daadwerkelijke of potentiële belemmering van de op deze aanbieding volgende handelsverrichtingen tot gevolg.

De Commissie is tenslotte van mening dat het verbod op het verbruik van sterke dranken in voor het publiek toegankelijke plaatsen van die aard is dat het de invoer al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel belemmert. Zij wijst er in dit verband op dat zij in haar richtlijn nr. 66/683 (PB van 1966, blz. 3748) nationale bepalingen die het verbruik van een ingevoerd produkt verbieden als maatregelen van gelijke werking in de zin van artikel 30 beschouwt, en verklaart dat zij bij die interpretatie blijft.

Het tweede onderdeel van de eerste vraag betreft het verbod voor slijters van ter plaatse te verbruiken dranken, om in hun inrichting of zelfs in de belendende woning, enige hoeveelheid sterke drank voorhanden te hebben. De Commissie is van oordeel dat dit verbod, dat slechts een aanvulling is van het voorgaande, eveneens de invoer al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel beïnvloedt en dus ook moet worden beschouwd als een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbeperking in de zin van artikel 30 EEG-Verdrag.

Met betrekking tot de tweede vraag stelt de Commissie dat de betwiste wet, waarvan de strekking algemeen en absoluut is, in beginsel de bescherming van de volksgezondheid beoogt. Gezien de kloof tussen de inhoud en de praktische toepassing van de wet, moet men zich volgens de Commissie niettemin voor een definitief standpunt met name baseren op de door de Belgische staat verstrekte gegevens over de invloed van de wet van 1919 op het alcoholverbruik. De Commissie meent daarmee aan te sluiten bij de rechtspraak van het Hof waarin wordt gesteld „dat de nationale instantie die zich op artikel 36 EEG-Verdrag beroept, steeds moet aantonen dat de door haar opgelegde maatregelen aan deze criteria voldoen" (arrest van 8 november 1979, zaak 251/78, Denkavit, Jurispr. 1979, blz. 3369).

Tot besluit geeft de Commissie in overweging de eerste vraag van het Hof van Cassatie te beantwoorden als volgt:

„Wettelijke maatregelen die enerzijds het verbruik, de verkoop, en de aanbieding, zelfs om niet, van ter plaatse te verbruiken sterke dranken in alle voor het publiek toegankelijke plaatsen verbieden en die anderzijds de slijters van ter plaatse te verbruiken dranken het verbod

opleggen enige hoeveelheid sterke drank voorhanden te hebben, zijn maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen in de zin van artikel 30 EEG-Verdrag."

Met betrekking tot het antwoord op de tweede vraag meent de Commissie dat de in de eerste vraag omschreven maatregelen gerechtvaardigd kunnen zijn uit hoofde van bescherming van de volksgezondheid, indien zij werkelijk geschikt blijken om de volksgezondheid te beschermen.

2. De beklaagde wijst erop dat de Belgische wetgeving op de distributie en het verbruik van alcohol buitengewoon beperkend is in vergelijking met de regelingen in de andere landen van de Gemeenschap. Alleen België houdt sinds 1919 een regeling in stand die het verbruik van sterke dranken in voor het publiek toegankelijke plaatsen volledig verbiedt en de aankoop voor privé-verbruik in de kleinhandel van sterke dranken die vallen onder de definitie van de wet-Vandervelde onderwerpt aan een minimum van twee liter.

De toepassing van deze regeling leidde volgens hem op de binnenlandse markt tot een vermindering van het verbruik van sterke dranken, het nagenoeg volledig verdwijnen van de distillateurs en het ontstaan van een zeer belangrijke brouwerijnijverheid.

De beklaagde stelt dat deze beperkende maatregelen een merkbare invloed uitoefenen op de intracommunautaire handel door de Belgische brouwerijnijverheid te beschermen. Deze wordt namelijk bij de verdeling van de alcoholmarkt in het algemeen in belangrijke mate onttrokken aan de concurrentie van buitenlandse sterke dranken.

De Belgische wetgeving zou derhalve onverenigbaar zijn met artikel 30 EEG-Verdrag, omdat de beperkingen in de wet van 1919 de invoer van sterke dranken uit andere Lid-Staten van de Gemeenschap ongunstig kunnen beïnvloeden; zodoende is zij een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbeperking in de zin van 's Hofs arrest van 5 februari 1981 (zaak 53/80, Kaasfabriek Eyssen BV, r.o. 11).

In het licht van de door het Belgische Hof van Cassatie aan het Hof gestelde vragen zou de Belgische wet van 29 augustus 1919 slechts aan die onverenigbaarheid kunnen ontsnappen in zoverre de belemmeringen van het intracommunautaire handelsverkeer kunnen worden gerechtvaardigd uit hoofde van de „bescherming van de gezondheid en het leven van personen" overeenkomstig artikel 36 EEG-Verdrag.

Volgens de beklaagde gaat deze aan artikel 36 EEG-Verdrag ontleende rechtvaardigingsgrond echter niet op voor de betwiste nationale wetgeving. De in artikel 36 vervatte uitzondering op artikel 30 EEG-Verdrag geldt slechts indien bij de vaststelling van nationale maatregelen redenen van bescherming van de gezondheid en het leven van personen voorzaten, die ook thans nog gelden.

De bedoelde Belgische wetgeving werd daarentegen geïnspireerd en gerechtvaardigd door redenen die thans niet meer opgaan.

In dit verband wijst beklaagde erop dat bij de uitvaardiging van de Belgische wet van 1919 aan bepaalde — thans niet meer voorkomende — sociaal-economische toestanden een eind moest worden

gemaakt door de bestrijding van aan de alcohol verbonden gevaren, waardoor de gezondheid, het gezinsleven, de vrouw en de kinderen konden worden beschermd.

Deze motieven, die destijds hebben geleid tot de vaststelling van de wet, hebben niets te maken met die welke worden genoemd in de verwijzingsbeschikking, waarin hoofdzakelijk wordt verwezen naar de „strijd tegen het alcoholisme in het algemeen" en meer in het bijzonder naar „de kans op misdrijven die nog wordt vergroot door het wegverkeer".

Statistieken en sociologisch onderzoek tonen, volgens de beklaagde, evenwel aan dat de gevaren van alcohol thans in alle landen, met name in de landen van de Gemeenschap, dezelfde zijn, zowel ten aanzien van de fysiologie van de mens en de openbare veiligheid in het verkeer, als wat betreft de uit het alcoholisme voortvloeiende kans op misdrijven in het algemeen.

Welnu, één Lid-Staat kan zich niet op grond van een toestand die in alle Lid-Staten van de Gemeenschap dezelfde is, beroepen op artikel 36 EEG-Verdrag om maatregelen uit te vaardigen en in stand te houden die strijdig zijn met artikel 30 van dit Verdrag.

Noch de tijdsomstandigheden waarin de betwiste Belgische wet werd uitgevaardigd, noch het huidige sociale en menselijke leefklimaat in België wettigen een nationale regeling inzake sterke dranken, die beperkender is dan de regelingen van de andere Lid-Staten. Het feit dat voor het alcoholverbruik in de hele Gemeenschap dezelfde omstandigheden gelden, betekent dat het verschil tussen de nationale regeling in België en de wetgeving in de andere Lid-Staten ongewoon en ontoelaatbaar is.

De beklaagde betoogt voorts subsidiair dat de Belgische regeling strijdig is met het evenredigheidsbeginsel volgens hetwelk, wanneer er meerdere wegen openstaan om het hoofd te bieden aan een sociaal gevaar dat in de hele Gemeenschap dezelfde kenmerken vertoont, men het middel moet kiezen dat het handelsverkeer het minst belemmert, in casu het systeem van vergunningen.

Daar voor de Belgische wet op de sterke dranken niet de uitzonderingsregeling van artikel 36 kan gelden, valt zij dus onder het verbod van artikel 30 EEG-Verdrag.

3. De Belgische regering licht de feiten van het geding en de Belgische wetgeving ter zake toe, en maakt dan de volgende opmerkingen.

Ten aanzien van de eerste vraag aan het Hof meent zij dat de wet van 29 augustus 1919 de intracommunautaire handel niet beperkt, daar zij geen onderscheid maakt tussen ingevoerde en nationale produkten en slechts betrekking heeft op het verbruik in voor publiek toegankelijke plaatsen van dranken waarvan het alcoholgehalte hoger is dan 22° bij een temperatuur van 15° C.

Deze regeling is volgens de Belgische regering vergelijkbaar met de regelingen die andere regeringen hebben vastgesteld ter bestrijding van het alcoholisme — zoals het bepalen van een sluitingsuur voor drankslijterijen — en is door het ontbreken van een gemeenschappelijke regeling voor de alcoholmarkt, in overeenstemming met 's Hofs interpretatie van artikel 30. Zij verwijst naar het arrest van 20 februari 1979 (zaak 120/78 Rewe

t. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein, Jurispr. 1979, blz. 649), waarin het Hof besliste dat „belemmeringen van het intracommunautaire verkeer als gevolg van dispariteiten van de nationale wettelijke regelingen op de verhandeling van de bedoelde produkten (alcohol en sterke dranken), moeten worden aanvaard, voor zover dringende behoeften, onder meer verband houdende met de doeltreffendheid van de fiscale controles, de bescherming van de volksgezondheid, de eerlijkheid der handelstransacties en de bescherming van consumenten ze noodzakelijk maken". In zaak 788/79 (Gilli en Andres) herhaalde het Hof overigens die overweging.

De Belgische regering betoogt dat deze opmerkingen niet alleen gelden voor het in artikel 1 van de wet van 29 augustus 1919 vervatte verbod op het verbruik van sterke dranken in voor het publiek toegankelijke plaatsen, maar nog meer voor het verbod van artikel 2 van deze wet, op het voorhanden hebben van sterke dranken in de lokalen waarin de verbruikers worden toegelaten en in de belendende woning. Deze laatste bepaling moet immers de doeltreffendheid van artikel 1 verzekeren en kan op zichzelf de intracommunautaire handel niet belemmeren.

De Belgische regering stelt dus voor op de eerste vraag aan het Hof te antwoorden dat de artikelen 1 en 2 van de Belgische wet van 29 augustus 1919 niet strijdig zijn met het in artikel 30 EEG-Verdrag neergelegde verbod van maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen.

Met betrekking tot de tweede vraag is de Belgische regering van oordeel dat de betwiste bepalingen hoe dan ook zijn gedekt door artikel 36 EEG-Verdrag. Zij beklemtoont dat met deze bepaling sociale doeleinden worden nagestreefd, namelijk de bestrijding van het alcoholisme en de bescherming van de openbare zedelijkheid en veiligheid. Deze laatste wordt door de verkeersongevallen die dronken chauffeurs veroorzaken en door de misdrijven als gevolg van het alcoholisme bedreigd.

De Belgische staat zou, door middel van de in het geding zijnde wetgeving, niet alleen op de volgens haar meest doeltreffende wijze het hoofd kunnen bieden aan het specifieke probleem van de openbare dronkenschap — in de andere Lid-Staten werden daartoe analoge maatregelen genomen — maar ook de doelstellingen van artikel 36 EEG-Verdrag kunnen verwezenlijken. Zij betoogt verder dat de Lid-Staten, volgens vaste rechtspraak van het Hof, in het huidige stadium van de Europese integratie, maatregelen mogen invoeren of handhaven om de doelstellingen van artikel 36 EEG-Verdrag te bereiken. Daartoe verwijst zij met name naar het arrest in zaak 34/79 (Henn en Darby, Jurispr. 1979, blz. 3795, r.o. 15) waar wordt gesteld: „In beginsel staat het aan elke Lid-Staat om de vereisten van de openbare zedelijkheid op zijn grondgebied te bepalen overeenkomstig zijn eigen waardensysteem, en in de door hem gekozen vorm".

De Belgische regering wijst er voorts op dat deze bepalingen noch een middel tot willekeurige discriminatie, noch een verkapte beperking van de handel tussen de Lid-Staten vormen. Van willekeurige discriminatie kan geen sprake zijn want soortgelijke situaties worden niet ver-

schillend behandeld. De litigieuze bepalingen betreffen immers het verbruik als zodanig in voor het publiek toegankelijke plaatsen en maken geen onderscheid naar gelang van de aard van het produkt, de producenten, de verkopers of de importeurs.

De opzet van de wet, haar wezenlijke bestaansreden, de omstandigheden bij de vaststelling ervan en de gronden die haar handhaving thans rechtvaardigen, laten volgens de Belgische regering niet toe, daarin een verkapte beperking te zien. In dat verband verwijst de regering naar het antwoord van de Commissie op de vraag van de heer Cousté van 7 oktober 1977. Daarin wordt erkend dat deze bepalingen met het oog op de door de Belgische regering nagestreefde doeleinden gewettigd, noodzakelijk en redelijk zijn en dat er geen discriminatie uit voortvloeit tussen nationale en uit andere Lid-Staten ingevoerde produkten. Ook de Europese Commissie voor de rechten van de mens heeft, in het kader van het Verdrag tot de bescherming van de rechten van de mens, de gegrondheid van artikel 2 van de wet van 29 augustus 1919 erkend.

De Belgische regering stelt dan ook voor de tweede vraag als volgt te beantwoorden:

„De bepalingen van de artikelen 1 en 2 van de Belgische wet van 29 augustus 1919, moeten met het oog op het bepaalde in artikel 36 EEG-Verdrag gerechtvaardigd worden geacht".

4. De Franse regering merkt op, dat de onverenigbaarheid van de aangevochten verbodsbepalingen met artikel 30 EEG-Verdrag zou vaststaan, als zij ertoe strekken bepaalde nationale produkten te beschermen.

Wie echter oordeelt dat deze verbodsbepalingen, die zonder onderscheid op nationale en op buitenlandse produkten van toepassing zijn, gerechtvaardigd voorkomen uit hoofde van bescherming van een hoger algemeen belang dat voorrang heeft op de eisen van een gemeenschappelijke markt, of uit hoofde van een der in artikel 36 opgesomde doeleinden — met name de bescherming van de gezondheid van personen — moet tot een andere conclusie komen.

In dit verband verklaart de Franse regering dat de problemen van vrijwillige intoxicatie of van verslaving aan geneesmiddelen opgelost kunnen worden door de beschikbaarheid van het produkt te verminderen en de mentaliteit van het publiek te veranderen om zodoende de vraag te beperken. Dit is ook de conclusie van een studie die sinds november 1977 door de Gemeenschap wordt verricht in samenwerking met de Wereldgezondheidsorganisatie en de Internationale Raad voor problemen van alcoholisme en verslaving.

De Franse regering merkt op dat deze studie beklemtoont dat de Staten onder meer tegen drankmisbruik kunnen optreden door verschillende wetgevende maatregelen vast te stellen waarvan de inhoud aan het oordeel van ieder land blijft overgelaten. Zo heeft de Franse regering de beschikbaarheid van alcoholhoudende dranken verminderd, door te kiezen voor een beperking van het aantal drankslijterijen.

De Franse regering is dan ook van mening dat de bepalingen van de Belgische wet noch een middel tot willekeurige discriminatie, noch een verkapte beperking van de handel tussen de Lid-Staten vormen. De feitelijke gegevens in de verwijzingsbeschikking wijzen erop dat deze maatregelen bestemd zijn om te voldoen

aan dwingende eisen en derhalve mogen afwijken van de voorschriften van artikel 30 EEG-Verdrag.

Tot staving van haar conclusie beroept de Franse regering zich op richtlijn nr. 70/50/EEG van 22 december 1969 en op 's Hofs overwegingen in enkele arresten, met name in zaak 120/78 („Cassis de Dijon") en 788/79 („Strafgeding tegen H. Gilli en P. Andres").

5. Ook de regering van het Verenigd Koninkrijk verwijst naar het arrest in zaak 120/78 („Cassis de Dijon") waar het Hof stelde dat, bij gebreke van een gemeenschappelijke regeling, de Lid-Staten de produktie en de verhandeling van alcohol en sterke dranken mogen regelen, maar dat de nationale maatregelen, in geval zij het intracommunautaire handelsverkeer belemmeren, gerechtvaardigd moeten zijn uit hoofde van een algemeen belang, zoals de bescherming van de volksgezondheid.

Volgens de regering van het Verenigd Koninkrijk valt de Belgische wet van 29 augustus 1919 onder het verbod van artikel 30 EEG-Verdrag. Zij heeft tot gevolg dat de potentiële verkoop van sterke dranken waarvan het alcoholgehalte hoger is dan 22°, wordt beperkt. Voorts is België een belangrijk producent van bier, maar niet van gedistilleerd. De Belgische wet bevoordeelt dus de produkten die het land zelf in grote hoeveelheden vervaardigt. Zij verhindert de concurrentie van ingevoerde produkten en beïnvloedt het intracommunautaire handelsverkeer ongunstig.

De regering van het Verenigd Koninkrijk is ook van oordeeel dat de Belgische wet een discriminatie inhoudt van de producenten van gedistilleerd uit andere Lid-Staten. De toegang van hun produkten — internationaal bekende merken — tot de Belgische markt wordt belemmerd omdat ze onmogelijk kunnen voldoen aan de voorwaarden van de Belgische wet, terwijl de plaatselijke producenten praktisch alleen gedistilleerd met een alcoholgehalte van minder dan 22° voor de binnenlandse markt produceren.

Volgens de regering van het Verenigd Koninkrijk blijkt uit de beslissingen van het Hof in enkele recente arresten, en onlangs nog in zaak 113/80 (Commissie t. Ierland) dat de handhaving van de Belgische wet slechts gerechtvaardigd is, voor zover zulks noodzakelijk is wegens dwingende eisen verband houdende met de bescherming van de volksgezondheid.

Welnu, een dergelijke rechtvaardiging kan in casu niet worden aangenomen, want het komt medisch niet bewezen voor dat:

— de gezondheid meer gevaar loopt bij het verbruik van een bepaalde hoeveelheid alcohol in de vorm van dranken met een alcoholgehalte van meer dan 22°, dan bij het verbruik van een zelfde hoeveelheid alcohol in de verdunde vorm van dranken waarvan het alcoholgehalte lager is dan 22°;

— de mogelijkheid in voor het publiek toegankelijke plaatsen dranken met een alcoholgehalte van meer dan 22° te verbruiken de toename van het totale alcoholverbruik meer vergemakkelijkt of aanmoedigt dan het verbruik van dranken met een lager alcoholgehalte;

— het verbruik van dranken waarvan het alcoholgehalte hoger is dan 22° de volksgezondheid meer schaadt in voor het publiek toegankelijke plaatsen dan in de thans door de wet toegelaten plaatsen.

Tenslotte vraagt de regering van het Verenigd Koninkrijk zich af of de betwiste wet niet van haar doel werd afgewend en werd gebruikt als middel tot discriminatie van uit andere Lid-Staten afkomstige produkten of tot zijdelingse bescherming van bepaalde nationale produkties. In dit verband verwijst zij naar 's Hofs arrest in zaak 34/79 (Henn en Darby, r.o. 21).

III — Door de Commissie verstrekte gegevens

De Commissie heeft op verzoek van het Hof binnen de gestelde termijn, gegevens verstrekt over de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen waarmee de andere Lid-Staten de verkoop van sterke dranken in voor het publiek toegankelijke plaatsen beperken.

De wettelijke regelingen in de andere Lid-Staten zien er, volgens deze gegevens, in hoofdzaak uit als volgt:

Duitsland onderwerpt de verkoop van sterke dranken aan een vergunning. De verkoop buiten restaurants en vaste drankslijterijen is in principe verboden. Een algemene uitzondering geldt voor de verkoop van bier en wijn in gesloten verpakkingen in de gemeente waar de verkoper woont. Andere uitzonderingen kunnen worden toegestaan, onder meer voor markten en feesten.

In Denemarken mogen de zogenoemde „sterke dranken" (wijn, vruchtenwijn, andere door alcoholische gisting verkregen dranken waarin meer dan 2,5 % zuivere alcohol voorkomt, ethanolhoudend gedistilleerd, bier waarin 2,25 % of meer ethanol-alcohol voorkomt en dranken waaraan een of meer van de voornoemde dranken zijn toegevoegd) enkel worden geschonken door ondernemingen die in het bezit zijn van een door het gemeentebestuur voor de duur van acht jaar afgegeven vergunning. Een afwijking geldt voor kantines, die door de politie kunnen worden gemachtigd om, uitsluitend tijdens de maaltijden, bier en wijn te serveren.

Er mogen geen „sterke dranken" worden geschonken in handelszaken, tenzij het gaat om gespecialiseerde winkels. Deze laatste mogen, met machtiging van de politie, in hun lokalen en op handelsbeurzen en tentoonstellingen, gratis laten proeven. Er is een algemene uitzondering voor het gratis schenken van sterke dranken op tentoonstellingen waar het publiek geen toegang heeft. Tenslotte is het verboden sterke dranken aan te bieden aan personen beneden de 18 jaar, aan personen die door de overheid verplicht werden een ontwenningskuur te volgen of aan personen in staat van dronkenschap.

In Frankrijk verdeelt de Code des débits de boissons de slijterijen van ter plaatse te verbruiken dranken in vier groepen naar gelang van de aard van hun vergunning. Deze indeling komt overeen met de indeling van de dranken zelf. Artikel L 1 van deze Code verdeelt die in vijf groepen, en bepaalt:

„De dranken worden ter reglementering van hun vervaardiging, hun verkoop en hun verbruik, in vijf groepen verdeeld:

1. Niet- alcoholhoudende dranken; . . .

Alcoholhoudende dranken:

2. ‚Gegiste niet-gedistilleerde dranken, te weten: wijn, bier, appel-, peren- en honingdranken, waaraan natuurlijke zoete wijnen in de zin van de belastingregeling voor de wijnen zijn toegevoegd, crème de cassis en gegiste vruchte- of groentesappen met een alcoholgehalte van 1-3 %;

3. Andere, niet onder de tweede groep vallende, natuurlijke zoete wijnen, likeurwijnen, aperitieven op wijnbasis en aardbeien-, frambozen-, aalbessen- en kersenlikeuren, waarin niet meer dan 18 % zuivere alcohol voorkomt;

4. Rum, taffia, alcoholica door distillatie uit wijnen, appel- en perendranken of vruchten verkregen en waaraan geen essence is toegevoegd, alsook door toevoeging van suiker, glucose of honing verrijkte likeuren, in dier voege dat in anijslikeuren per liter tenminste 400 gram, in de andere likeuren tenminste 200 gram van die stoffen moet voorkomen, terwijl zij anderzijds niet meer dan een halve gram essence per liter mogen bevatten;

5. Alle verdere alcoholhoudende dranken."

De verkoop van alcoholhoudende dranken uit groep 2 is toegestaan in drankslijterijen behorend tot de tweede categorie, de verkoop van dranken uit de groepen 2 en 3 mag plaatsvinden in de drankslijterijen van de derde categorie (beperkte vergunning), terwijl met de onbeperkte vergunning dranken uit de groepen 4 en 5 mogen worden verkocht in drankslijterijen van de vierde categorie.

Voor restaurants, slijterijen van mee te nemen dranken, tijdelijke slijterijen, kantines, privé-clubs en tentoonstellingen gelden bijzondere regelingen.

Het openen van slijterijen van alcoholische dranken is onderworpen aan een aantal beperkingen, die met name samenhangen met het aantal inwoners van de gemeente. Wie een drankslijterij wil openen, is wettelijk verplicht daartoe vooraf een verklaring af te leggen (administratief document) en moet houder zijn van een vergunning (fiscaal document).

De prefecten kunnen voorschrijven binnen welke straal rond bepaalde instellingen (ziekenhuizen, scholen, kazernes, voor religieuze doeleinden bestemde gebouwen, enz.) geen drankslijterijen mogen worden gevestigd.

Bijzondere bepalingen verbieden de verkoop van dranken uit de groepen 3, 4 en 5 aan minderjarigen.

Van sommige dranken is de verkoop verboden. Het betreft:

1. aperitieven op wijnbasis waarvan het effectief alcoholgehalte hoger is dan 18 %;

2. gedistilleerde anijsdranken waarvan het alcoholgehalte hoger is dan 45°, onverminderd de toepassing van artikel 1, leden 1 en 2, van het — gewijzigde — decreet van 24 oktober 1922;

3. oranje- en andere bitters, teerhoudende dranken, gentiaandistillaat, en alle soortgelijke produkten, met een suikergehalte van minder dan 200 gram per liter en een alcoholgehalte van meer dan 30°.

Hierbij komt nog het verbod op de verkoop van absint en soortgelijke likeuren.

Er moet op worden gewezen dat de verplichting voor caféhouders en drankslijters om dranken uit de groepen 3, 4 en 5 te verkopen in verpakkingen van minder dan een halve liter, werd opgeheven bij

decreet van 29 september 1964. Alleen de detailverkoop op afbetaling van alcoholhoudende dranken blijft verboden.

De plaatselijke politie, de burgemeester en de prefect kunnen ter handhaving en bescherming van de openbare orde alle nodige maatregelen treffen en dus ook de cabaretten, café's en drankslijterijen in hun gemeente of departement aan een regeling onderwerpen.

Zo wordt in de administratieve rechtspraak aan de burgemeester het recht toegekend, openings- en sluitingstijden te bepalen voor drankslijterijen. De burgemeester kan rechtsgeldig verbieden vóór 11.00 uur 's morgens gedistilleerd te verkopen in drankslijterijen en aan minderjarigen beneden 16 of zelfs 18 jaar de toegang daartoe ontzeggen.

De Griekse wetgeving ter zake kent weinig beperkingen.

Volgens het presidentieel decreet 180 van 19 februari/10 maart 1979 over de exploitatievoorwaarden van lokalen waar gedistilleerd wordt verkocht en van ontspanningsgelegenheden, moet men voor een exploitatievergunning voor deze lokalen een blanco strafregister hebben en ouder zijn dan 21 jaar.

De verkoop is verboden als daardoor de openbare veiligheid en de gezondheid gevaar loopt of het esthetisch karakter van de omgeving wordt aangetast.

Het koninklijk decreet 592/1963 bepaalt dat de bedrijvigheid in de voor het publiek toegankelijke plaatsen op de dag van de verkiezingen (verbruiksverbod van zonsopgang tot zonsondergang) wordt geregeld bij besluit van de minister voor openbare veiligheid.

In Ierland is de verkoop van alcoholhoudende dranken onderworpen aan een specifiek vergunningsstelsel (Intoxicating Liquor Acts).

De „licenses" worden in de regel afgegeven door de „magistrates".

Er wordt onderscheid gemaakt tussen vergunningen voor de verkoop van ter plaatse te verbruiken dranken en die voor mee te nemen dranken („on-licences" en „off-licences").

De verkoop van wijn is aan een bijzondere regeling onderworpen.

Voor de verkoop van alcoholhoudende dranken ter gelegenheid van bepaalde manifestaties (festivals, sportmanifestaties) moet een speciale vergunning worden gevraagd.

Ook de openingstijden van de drankslijterijen worden geregeld. Zo moeten de bars op bepaalde uren voor het publiek gesloten zijn. Met name voor restaurants zijn afwijkingen mogelijk.

In Italië is voor de verkoop aan het publiek van alle dranken — al of niet gedistilleerd — een vergunning nodig van het inzake de openbare veiligheid bevoegde provinciale gezag.

De ambulante verkoop van gedistilleerd is verboden ongeacht het alcoholgehalte.

De verkoop van gedistilleerd met een alcoholgehalte van meer dan 21 %, in drankslijterijen, restaurants, etc., is onderworpen aan een speciale machtiging van de prefect.

Voor deze vergunningen en machtigingen moet worden voldaan aan bepaalde sanitaire en morele voorwaarden.

Het aantal verkooppunten van gedistilleerd met om het even welk alcoholgehalte, mag per gemeente de verhouding van 1 per 400 inwoners niet overtreffen. Deze verhouding is 1 per 1 000 voor dranken met een alcohol-volumegehalte van meer dan 4,5 %. De wijnbouwers die hun eigen produkten verkopen vallen echter buiten deze berekening.

Tijdens feestelijkheden en op verkiezingsdagen mag er (theoretisch) geen gedistilleerd met een alcohol-volumegehalte van meer dan 21 % worden verkocht.

De provinciale commissies bepalen de minimumafstand tussen slijterijen van gedistilleerd (ongeacht het alcoholgehalte) en ziekenhuizen, fabrieken, scholen, kazernes, kerken en andere voor de godsdienst bestemde plaatsen.

De wetgeving in Luxemburg bestaat uit een geheel van fiscale bepalingen alsmede uit bepalingen betreffende de voorwaarden waaraan de houder van de machtiging moet voldoen om een drankslijterij te mogen openen.

Ook de verkoop van alcoholhoudende dranken in de open lucht, in tenten of barakken, bij buitengewone of periodieke gelegenheden is aan de regeling onderworpen.

De openingstijd van deze inrichtingen (niet voor 07.00 uur 's morgens) en de sluitingstijd (in beginsel 11.00 uur 's avonds) zijn geregeld.

Aan bepaalde personen mag geen drank worden verkocht. Het betreft onbekwaam verklaarden, onder curatele gestelden, minderjarigen beneden 18 jaar die niet zijn vergezeld van degenen onder wier gezag zij staan, tenzij zij op reis zijn, en personen die in staat van dronkenschap verkeren.

Het aanbieden of serveren van likeuren, brandewijn of andere dranken met een alcoholgehalte van meer dan 18 % aan minderjarigen beneden 18 jaar is verboden, zelfs indien zij op reis zijn of zijn vergezeld van personen onder wier gezag zij staan.

Evenals in België betreft de in Nederland met ingang van 1 november 1967 geldende wetgeving slechts het anders dan om niet verstrekken van alcoholhoudende dranken aan particulieren.

De wet behandelt de al dan niet bedrijfsmatige verkoop aan particulieren van alcoholhoudende dranken voor gebruik ter plaatse alsook de werkzaamheden van de detailhandelaren in gedistilleerd met een alcohol-volumegehalte van meer dan 15 % en eventueel in andere alcoholhoudende dranken.

Voor een zodanige, al dan niet bedrijfsmatige exploitatie is een vergunning van burgemeester en wethouders nodig. Een vergunning is vereist voor iedere inrichting; zij wordt niet verleend voor het uitoefenen van voornoemde werkzaamheden anders dan in een inrichting.

Voor het verkrijgen van een vergunning moeten de bedrijfsleiders en de beheerders alsook de inrichting zelf aan bepaalde eisen voldoen.

Hoewel de wet niet twee soorten vergunningen kent, wordt onderscheid gemaakt tussen zwak-alcoholische drank (minder dan 15 volumeprocenten alcohol) en sterke drank. Dit laatste onderscheid heeft enig belang bij de delegatie aan de gemeenten van de bevoegdheid tot het verlenen van vergunningen. De wet bepaalt dat: „Bij gemeentelijke verordening kan worden verboden in inrichtingen — of in inrichtingen van een bij de verordening aangewezen aard — in de gemeente of in bij de verordening aangewezen delen daarvan:

a) anders dan om niet alcoholhoudende drank voor gebruik ter plaatse te verstrekken;

b) anders dan om niet sterke drank voor gebruik ter plaatse te verstrekken."

In haar Memorie van Toelichting op het ontwerp kwam het de regering gewenst voor dat de gemeenten kunnen bepalen dat sterke drank niet mag worden getapt in bepaalde inrichtingen, zoals jeugdhuizen en clublokalen van sportverenigingen. Het leek haar voorts nuttig, dat de gemeenteraad voor een bepaalde termijn het slijten van dergelijke dranken kan verbieden in een buurt waar een kermis of een jaarmarkt wordt gehouden.

Een letterlijke uitlegging van de geldende voorschriften zou het de gemeenteraad mogelijk maken, het verstrekken van alle alcoholhoudende dranken in alle inrichtingen van een gemeente te verbieden. Een zodanig verbod wordt in de toelichting bij de vigerende wet echter niet genoemd en komt in de administratieve praktijk ook niet voor. Het lijkt onwaarschijnlijk dat een gemeente ooit een dermate algemeen geformuleerd verbod zou uitvaardigen. Voordat tot vaststelling van een zodanige verordening wordt overgegaan, moeten immers de Provinciale Raad voor de Volksgezondheid en de plaatselijke Kamer van Koophandel worden gehoord. Bovendien behoeft een zodanige verordening de goedkeuring van gedeputeerde staten van de betrokken provincie.

In het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) is voor de verkoop van alcoholhoudende drank een vergunning vereist. Dit geldt voor gedistilleerd, wijn, bier en appelwijn, zodat deze regeling toepasselijk is op alle alcoholhoudende drank, ongeacht het alcoholgehalte.

Det wet onderscheidt tussen de verkoop in het groot en de detailverkoop. Als detailverkoop wordt beschouwd iedere verkoop ineens aan één persoon van twee gallons of één kist gedistilleerd of wijn, dan wel van 4,5 gallon of twee kisten bier of appelwijn. Elke verkoop van grotere hoeveelheden wordt beschouwd als een verkoop in het groot.

De vergunning voor de verkoop in het groot is van fiscale aard. Dit vergunningssysteem wordt ingevolge de Finance Act 1981 per 1 juli 1982 afgeschaft.

De vergunningen voor de detailhandel worden verleend door de vrederechters. Er bestaan twee soorten:

— de „on-licences" voor de verkoop van alcoholhoudende drank al dan niet voor gebruik ter plaatse;

— de „off-licences" voor de verkoop van zodanige dranken voor gebruik elders dan ter plaatse.

De houder van een „on-licence" of van een „off-licence" mag voorts slechts op de bij wet bepaalde uren alcoholhoudende dranken verkopen.

Bovendien bestaat er nog een hele reeks specifieke regelingen voor schouwburgen, restaurants, treinen en schepen.

De wetgeving in Schotland en Noord-Ierland berust volgens de Commissie op dezelfde beginselen als de Engelse regeling.

In Schotland en Noord-Ierland is de regeling inzake de verkoop in het groot gelijk aan de in de mededeling van 29 oktober beschreven Engelse regeling. Behoudens eventuele recente wijzigingen wijkt de regeling inzake de detailhandel in hoofdzaak op de volgende punten af van de Engelse regeling:

In Schotland is volgens de Licensing (Scotland) Act van 1976 voor de detailverkoop van alcoholhoudende drank („alcoolic liquor") een vergunning vereist. Deze vergunning wordt in Schotland verleend door de „licensing boards", samengesteld uit plaatselijke raadsleden („district councillors"), terwijl dit in Engeland gebeurt door de vrederechters. Krachtens artikel 29 kan de „licensing board" een vergunning verlenen voor de verkoop van wijn, portwijn, bier, appel- en perenwijn, met uitsluiting van alle andere sterke dranken.

In Noord-Ierland wordt de detailverkoop van alcoholhoudende drank („intoxicating liquor") geregeld door de Licensing Act (Northern Ireland) van 1971. De rechtbanken („county courts") geven de vergunningen af.

IV — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 8 december 1981 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt door beklaagde in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door J. Materne, advocaat te Luik; de Belgische regering, vertegenwoordigd door J. Van Rossum, advocaat te Brussel, bijgestaan door Th. Terwagne als deskundige; de Franse regering, vertegenwoordigd door B. Botte, attaché van het centraal bestuur bij het Ministerie van Buitenlandse betrekkingen, als gemachtigde, en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door P. Oliver en F. Lamoureux als gemachtigden.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 9 februari 1982 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij arrest van 18 maart 1981, ingekomen ter griffie van het Hof op 7 april 1981, heeft het Belgische Hof van Cassatie krachtens artikel 177 EEG-Verdrag het Hof twee prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van de artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag, om te kunnen beoordelen of enkele bepalingen van de Belgische wet van 29 augustus 1919 „op het regiem van den alcohol" verenigbaar zijn met het gemeenschapsrecht.

2 Deze vragen zijn gerezen in het kader van een door de Belgische overheid ingestelde strafvervolging tegen een restauranthouder, terzake dat deze, in strijd met de artikelen 1, 2 en 14 van voornoemde wet, als verkoper van ter plaatse te gebruiken dranken, in zijn inrichting dranken voorhanden had en verstrekte waarvan het alcoholgehalte hoger is dan 22° bij een temperatuur van 15° C.

3 Zowel voor het Hof van Cassatie als in zijn bij het Hof van Justitie ingediende opmerkingen, betoogde de beklaagde dat de bepalingen van de artikelen 1 en 2 van de wet van 29 augustus 1919, ook al zijn zij zonder onderscheid van toepassing op nationale en ingevoerde produkten, met artikel 30 van het Verdrag strijdige maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen van sterke drank zijn. Deze maatregelen zouden bovendien niet gerechtvaardigd zijn om een der in artikel 36 EEG-Verdrag genoemde redenen, met name niet uit hoofde van de bescherming van de gezondheid en het leven van personen, omdat niet kan worden aanvaard dat ze daartoe thans in de gehele Gemeenschap daadwerkelijk noodzakelijk zijn.

4 Van oordeel dat het geding problemen in verband met de uitlegging van het gemeenschapsrecht opwierp, heeft het Belgische Hof van Cassatie aan het Hof van Justitie de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1. Moet het begrip ‚maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen' bedoeld in artikel 30 EEG-Verdrag, aldus worden uitgelegd, dat onder het in bedoeld artikel voorziene verbod ook vallen:

a) wettelijke maatregelen waarbij verbruik, verkoop en aanbieding, zelfs ten kosteloze titel, van sterke dranken (dit wil zeggen dranken waarvan het alcoholgehalte gemeten bij een temperatuur van 15° C meer dan 22° bedraagt) wordt verboden in alle voor het publiek toegankelijke plaatsen, namelijk in drankslijterijen, hotels, spijshuizen, vermaakplaatsen, magazijnen, kramen, schepen, treinen, trams, statiën, werkhuizen of werkplaatsen, alsmede op de openbare weg, ook wanneer dit verbod zonder onderscheid van toepassing is op nationale en op ingevoerde produkten en niet strekt tot bescherming van de nationale produktie?

b) wettelijke maatregelen waarbij het slijters van ter plaatse te verbruiken dranken wordt verboden enige hoeveelheid sterke drank (in de eerder aangegeven zin) voorhanden te hebben in de lokalen waarin de verbruikers worden toegelaten, noch in de overige gedeelten der inrichting of zelfs in de belendende woning, ook wanneer dit verbod zonder onderscheid van toepassing is op nationale en op ingevoerde produkten en niet strekt tot bescherming van de nationale produktie?"

2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: „Moet het begrip ‚maatregelen gerechtvaardigd uit hoofde van de bescherming van de gezondheid en het leven van personen' bedoeld in artikel 36 EEG-Verdrag, aldus worden uitgelegd, dat maatregelen als beschreven in de eerste vraag, sub a en b, kunnen of moeten worden geacht te zijn gerechtvaardigd op de eerder in het dictum van het onderhavige arrest genoemde gronden?"

De eerste vraag

5 De eerste vraag houdt in of onder het begrip „maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen" van artikel 30 EEG-Verdrag, ook maatregelen vallen waarbij het verbruik om niet of onder bezwarende titel (vraag 1, sub a) en het voorhanden hebben (vraag 1, sub b) van sterke dranken waarvan het alcoholgehalte hoger is dan 22° wordt verboden in alle voor het publiek toegankelijke lokalen, in de overige gedeelten der inrichting en in de belendende woning, ook wanneer dit verbod zonder onderscheid van toepassing is op nationale en ingevoerde produkten en niet strekt tot bescherming van de nationale produktie.

6 Volgens de Belgische regering valt de betrokken wet niet onder het verbod van artikel 30 EEG-Verdrag omdat zij, wegens het ontbreken van elke discriminatie tussen ingevoerde en nationale produkten, geen beperkende invloed heeft op de intracommunautaire handel. De wet van 29 augustus 1919 heeft een algemene strekking en valt binnen het kader van de strijd tegen het alcoholisme. De Belgische regering merkt op dat het verbod op het voorhanden hebben en het verbruik ter plaatse van bepaalde sterke dranken in voor het publiek toegankelijke plaatsen is bedoeld om het alcoholisme en de verbreiding ervan te bestrijden, en met name de jeugd te beschermen tegen de op individueel en sociaal vlak schadelijke gevolgen daarvan. Het verbod houdt dus een gewettigde keuze van sociaal beleid in, en strookt met de door het Verdrag nagestreefde doeleinden van algemeen belang. Het ontbreken van een communautaire regeling ter zake rechtvaardigt een nationaal optreden voor zover dit noodzakelijk wordt geacht om te voldoen aan dwingende eisen die in elk geval voorrang hebben op de eisen van het vrije verkeer van goederen.

7 Artikel 30 EEG-Verdrag verbiedt kwantitatieve invoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking in de handel tussen de Lid-Staten. Daaruit volgt dat iedere nationale maatregel die de intracommunautaire handel al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel kan belemmeren, als een

maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking is te beschouwen. Zoals het Hof stelde in zijn arrest van 10 juli 1980 (zaak 152/80, Commissie t. Frankrijk, Jurispr. blz. 2299) kan een wettelijke regeling inzake de verhandeling van produkten, zelfs indien ze niet rechtstreeks de invoerregeling betreft, naargelang van de omstandigheden, de mogelijkheid tot invoer van deze produkten uit andere Lid-Staten ongunstig beïnvloeden, en daardoor onder het verbod van artikel 30 van het Verdrag vallen.

8 Volgens artikel 3 van richtlijn nr. 70/50 van de Commissie van 22 december 1969 (PB L 13 van 1970, blz. 29) houdende opheffing van de maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen, niet bedoeld in andere krachtens het EEG-Verdrag vastgestelde bepalingen, vallen overigens ook nationale maatregelen die een regeling inhouden voor het in de handel brengen van produkten, zelfs als ze zonder onderscheid van toepassing zijn op nationale en op ingevoerde produkten, onder het verbod van artikel 30 van het Verdrag, als hun invloed op het vrije goederenverkeer meer beperkend is dan hetgeen in het kader van een handelsregeling is beoogd.

9 Dit is echter niet het geval bij een wettelijk voorschrift dat slechts betrekking heeft op de verkoop voor gebruik ter plaatse van dranken met een hoog alcoholgehalte in alle voor het publiek toegankelijke plaatsen, en niet op de andere vormen van verhandeling van deze dranken. Bovendien moet worden opgemerkt dat de aan de verkoop van deze sterke dranken opgelegde beperkingen, geen verschillende behandeling van deze produkten naargelang van hun aard of herkomst tot gevolg hebben. Een dergelijke maatregel houdt in werkelijkheid dus geen verband met de invoer van de produkten en is daarom niet van dien aard dat hij de handel tussen de Lid-Staten belemmert.

10 Dezelfde overwegingen gelden voor het verbod op het voorhanden hebben van de betrokken dranken in de lokalen die grenzen aan de voor het publiek toegankelijke inrichtingen. Voor zover dit verbod een accessoir is van het verbod van verbruik ter plaatse, kan het geen beperking van de invoer van uit andere Lid-Staten afkomstige produkten tot gevolg hebben.

11 Mitsdien moet op de eerste vraag worden geantwoord dat het begrip maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen in artikel 30

EEG-Verdrag aldus moet worden verstaan, dat onder het in deze bepaling vervatte verbod niet valt een nationale maatregel die zonder onderscheid van toepassing is op nationale en ingevoerde produkten en waarbij wordt verboden het verbruiken, verkopen en aanbieden, zelfs kosteloos, van ter plaatse te verbruiken sterke dranken met een bepaald alcoholgehalte in alle voor het publiek toegankelijke plaatsen, alsmede het voorhanden hebben van dergelijke dranken zowel in de lokalen waarin de verbruikers toegelaten worden, als in de overige gedeelten der inrichting en in de belendende woning, voor zover dit verbod een accessoir is van het verbod van verbruik ter plaatse.

De tweede vraag

12 Daar de tweede vraag slechts werd gesteld voor het geval dat de eerste vraag bevestigend zou worden beantwoord, behoeft zij niet te worden behandeld.

Kosten

13 De kosten door de regering van het Koninkrijk België, van de Franse Republiek en van het Verenigd Koninkrijk alsmede door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door het Belgische Hof van Cassatie bij arrest van 18 maart 1981 gestelde vragen, verklaart voor recht:

Het begrip maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen in artikel 30 EEG-Verdrag moet aldus worden verstaan, dat onder het in deze bepaling vervatte verbod niet valt een nationale maatregel die zonder onderscheid van toepassing is op nationale en ingevoerde produkten en waarbij wordt verboden het verbruiken, verkopen

en aanbieden, zelfs kosteloos, van ter plaatse te verbruiken sterke dranken met een bepaald alcoholgehalte in alle voor het publiek toegankelijke plaatsen, alsmede het voorhanden hebben van dergelijke dranken zowel in de lokalen waarin de verbruikers toegelaten worden, als in de overige gedeelten der inrichting en in de belendende woning, voor zover dit verbod een accessoir is van het verbod van verbruik ter plaatse.

	Mertens de Wilmars	Bosco	Touffait
Due	Pescatore	Mackenzie Stuart	O'Keeffe
Koopmans	Everling	Chloros	Grévisse

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 31 maart 1982.

Voor de griffier

J. A. Pompe

adjunct-griffier

De president

J. Mertens de Wilmars

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL G. REISCHL VAN 9 FEBRUARI 1982 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

De onderhavige zaak, waarin wederom een uitspraak wordt gevraagd over de uitlegging van de artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag, vindt haar oorsprong in een door de Belgische overheid aangespannen strafgeding tegen de Belgische hotel- en restauranthouder Joseph Blesgen. Deze werd op 21 december 1977 door de Correctionele rechtbank te Verviers veroordeeld wegens overtreding van de artikelen 1, 2 en 14 van de Belgische wet van 29 augustus 1919 „op het regiem van den alcohol" — de zogenaamde wet-Vandervelde — omdat hij in zijn tapperij bij herhaling dranken voorhanden had en verkocht waarvan het alcoholpercentage hoger was dan 22 graden bij een temperatuur van 15° C.

1 — Vertaald uit het Duits.